

HANDHAVINGSCOLLEGE

ARREST

van 18 januari 2024 met nummer

in de zaak met rolnummer

Verzoekende partij

vertegenwoordigd door advocaat met
woonplaatskeuze te

Verwerende partij

het VLAAMSE GEWEST, vertegenwoordigd door de Vlaamse
Regering, ten verzoeken van de Vlaamse minister van Justitie en
Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

vertegenwoordigd door advocaat met
woonplaatskeuze te

I. Voorwerp van het beroep

Verzoekende partij vordert door neerlegging van een verzoekschrift in het digitaal loket op 29 maart 2023 de vernietiging van de beslissing van de gewestelijke entiteit van 21 februari 2023 met nummer waarmee haar een alternatieve bestuurlijke geldboete wordt opgelegd van 9.650 euro wegens schending van de artikelen 13, §4, 1° en §5, 25, §3, 2°, 1) van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (hierna: Natuurdecreet); van de artikelen 8, §1, 2° en 3° en §2, 1° en 2° van het besluit van de Vlaamse regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (hierna: Natuurbesluit); en van de artikelen 81, 96 en 97, §2, 7° en 9° van het Bosdecreet van 13 juni 1990 (hierna: Bosdecreet).

Er wordt haar met name verweten dat ze (zonder vergunning) de bodem, strooisel, kruid- en boomlaag van een bos heeft beschadigd door het plaatsen van prikkeldraad en het houden van dieren; in strijd met een kapmachtiging een bosrand heeft omgezet naar grasland; pesticiden heeft gebruik in een VEN-gebied; het reliëf in landschappelijk waardevol agrarisch gebied heeft gewijzigd; en een bomenrij en een houtkant heeft beschadigd met respectievelijk mechanische en chemische middelen.

II. Rechtspleging

Verwerende partij legt het administratief dossier neer en dient een antwoordnota in. Verzoekende partij dient een wederantwoordnota in.

De kamervoorzitter behandelt de vordering tot vernietiging op de openbare zitting van 16 november 2023. Advocaat _____ roert het woord voor verzoekende partij, die ook verschijnt in persoon. Verwerende partij verschijnt schriftelijk.

III. Regelmatigheid van de rechtspleging

Verwerende partij heeft op 3 juli 2023 tijdig een antwoordnota ingediend (conform artikel 27 van het besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 houdende de rechtspleging voor sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges - hierna: Procedurebesluit). Deze nota heeft inhoudelijk echter betrekking op een andere procedure bij het College, zodat daarin geen repliek wordt geformuleerd op de argumentatie in het verzoekschrift van verzoekende partij. Ondanks de opmerking hierover in de wederantwoordnota, heeft verwerende partij geopteerd om op de zitting schriftelijk te verschijnen. In die optiek wordt er bij de beoordeling van de middelen geen rekening gehouden met deze antwoordnota, hoewel deze op zich wel tijdig en ontvankelijk is.

IV. Feiten

1.

Op 22 juni 2020 stelt een gewestelijke toezichthouder van het Agentschap voor Natuur en Bos (hierna: verbalisant), op percelen te

ten laste van verzoekende partij het volgende vast:

“ ...

2) Vaststelling

Op 22/06/2020 gaat opsteller ter plaatse ... en stelt ... vast dat er verschillende misdrijven hebben plaatsgevonden. Op 17/07/2020 gaat opsteller nog een keer ter plaatse en stelt nieuwe overtredingen vast.

...

Perceel

Op dit perceel staat een bomenrij met grote eiken. Deze eiken zijn zwaar opgesnoeid, er zijn zware takken afgezaagd. De bodem rond deze eiken zijn bewerkt en omwoeld door een graafmachine. Grote delen van het wortelgestel zijn afgesneden (zie fotodossier). Dit heeft grote gevolgen voor de bomen en kan leiden tot afsterven van takken en zelfs tot afsterven van de boom.

Ongeveer in het midden van het perceel ziet opsteller op een recente luchtfoto (2019) een gracht die uitkomt op een poel. Van deze gracht en poel is niks meer terug te vinden op het perceel. Dit perceel is gelegen in landschappelijk waardevol agrarische gebied.

Perceel

Aan de westzijde van dit perceel stelt opsteller vast dat de houtkant bewerkt is met herbicide. Dit is zichtbaar aan de bruine bladeren van de jonge bomen. Het gaat om ongeveer 40 meter houtkant. Het perceel is ook gelegen in landschappelijk waardevol agrarische gebied.

Perceel

Aan de westzijde van het perceel is ook de houtkant bewerkt met herbicide. Nu gaat het over een lengte van 100 meter.

Aan de zuidzijde staat ook een houtkant. In deze houtkant lopen runderen er dwars doorheen en vernielen ze door vraat en vertrapping de houtkant.

Perceel

In dit bosperceel stel ik vast dat er runderen in het bos lopen. Dit is duidelijk te zien aan de plat gelopen vegetatie. De uitwerpselen van de dieren vindt men ook terug in het bos. Dit perceel ligt volgens de ruimteboekhouding in habitatrichtlijngebied nl. Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen.

Voor dit perceel is in 2016 een kapmachtiging afgeleverd aan de vorige eigenaar (zie bijlage 7). Hierin staat dat er een dunningskap mocht worden uitgevoerd. Dit lijkt goed uitgevoerd .

Perceel

Dit is ook een bosperceel gelegen in dezelfde habitatrichtlijngebied. Ook voor dit perceel is een kapmachtiging afgeleverd waarin staat dat aan de zuidzijde van dit bosperceel een strook van 10

meter gekapt mag worden om zo een bosrand te krijgen met struiken. Deze bosrand moest voor 31/03//2021 opgeplant zijn of natuurlijk verjongd zijn. Opsteller stelt vast dat er gras is in gezaaid en dat zo het perceel is omgevormd naar weiland.

Percee

Dit perceel grenst met de zuidzijde aan een bosperceel. Dit bos is gelegen in VEN-gebied. Men ziet dat er ook in het VEN-gebied planten met herbicide bewerkt zijn.

Opsteller stelt ook vast dat de prikkeldraad in het bos staat en zo het weiland uitbreidt. Dit gaat om ongeveer 238 meter.

Perceel en perceel

Deze percelen grenzen aan de zuidzijde tegen het VEN-gebied aan. De prikkeldraad staat hier ook enkele meters in het bos. Op bepaalde plekken staat de prikkeldraad bijna 15 meter in het bos. De runderen grazen in het bos. Daardoor is er geen kruid en struiklaag meer aanwezig.

Opsteller stelt vast dat er op deze percelen verschillende bomen gekapt zijn. De boomstammen van de eiken liggen nog ter plaatse.

...”

Deze vaststellingen worden opgenomen in het aanvankelijk proces-verbaal nr. (hierna: PV), dat wordt afgesloten op 10 december 2020 en op dezelfde datum wordt verstuurd aan de procureur des Konings en aan verzoekende partij met een aangetekende brief met ontvangstbewijs.

Nadat verzoekende partij hierover is gehoord, legt de verbalisant haar met een besluit van 10 december 2020 met nummer meerdere bestuurlijke maatregelen op. Het betreft met name een onmiddellijk verbod op herbicidegebruik dichter dan 1 meter bij de grachten en de hout- en boskanten en de verplichting om voor 31 maart 2021 maatregelen te nemen om de milieumisdrijven voortaan te vermijden dan wel te herstellen, waaronder het herstel van de poel en de gracht; de runderen uit de houtkant en het bos houden en het stoppen met kappen van bomen zonder vergunning. Het bestuurlijk beroep tegen dit besluit wordt door de bevoegde minister op 31 maart 2021 verworpen, waarna ook het juridictioneel beroep tegen de ministeriële beslissing door de Raad van State wordt verworpen.

2.

Op 28 december 2020 geeft de procureur des Konings aan de gewestelijke entiteit kennis van de verlenging van zijn beslissingstermijn (artikel 16.4.32 DABM) in functie van verder

onderzoek. Op 14 mei 2022 ontvangt de gewestelijke entiteit de melding van de procureur des Konings van 6 mei 2022 dat het milieumisdrijf niet strafrechtelijk zal worden behandeld.

3.

Op 9 mei 2022 vraagt de gewestelijke entiteit aan de verbalisant bijkomende inlichtingen over de exacte afmetingen van de beschadigingen, in het bijzonder de lengte van de beschadigde bomenrij op perceel de oppervlakte van de gedempte poel en gracht op perceel en de totale oppervlakte van de bosbegrazing en omvorming naar weiland. De gewestelijke entiteit vraagt ook of de bestuurlijke maatregelen zijn nageleefd. Op 19 mei 2022 verduidelijkt de verbalisant de omvang van de vastgestelde milieumisdrijven. Voorts meldt hij dat verzoekende partij vooralsnog niet overging tot het verzetten van de draad en het aanplanten van een struikgordel van 10 meter op perceel maar in tegendeel mais zaaide tot op 4 meter van de bosrand. Op 12 december 2022 ontvangt de gewestelijke entiteit bijkomende aanvullende inlichtingen van de verbalisant over de uitvoering van de bestuurlijke maatregelen, waaruit blijkt dat de vastgestelde schendingen zijn hersteld, met uitzondering van de aanplant van een struikgordel tegen de bosrand van 10 meter omdat deze slechts 3 meter bedraagt.

4.

Op 14 december 2022 brengt de gewestelijke entiteit verzoekende partij op de hoogte van haar voornemen om een alternatieve bestuurlijke geldboete op te leggen. Ze nodigt verzoekende partij daarbij uit om haar schriftelijk verweer mee te delen, eventueel vergezeld met een vraag tot hoorzitting, terwijl deze ook de mogelijkheid krijgt om inzage te vragen in het administratief dossier.

Op respectievelijk 4 januari en 6 januari 2023 vraagt verzoekende partij aan de gewestelijke entiteit om het administratief dossier over te maken en de termijn om een schriftelijk verweer in te dienen te verlengen, en ook om te worden gehoord. De gewestelijke entiteit maakt op 6 januari 2023 een kopie over van de gevraagde stukken en aanvaardt de gevraagde verlenging van de termijn om een schriftelijk verweer in te dienen. Op 20 januari 2023 bezorgt verzoekende partij haar schriftelijk verweer, waarbij ze de ten laste gelegde feiten ontkent en een eigen proces-verbaal van vaststellingen van een door haar aangestelde deurwaarder (hierna: eigen PV) voegt. Op 23 januari 2023 wordt verzoekende partij gehoord.

5.

In navolging van de hoorzitting vraagt de gewestelijke entiteit op 23 januari 2023 aan de verbalisant om zijn standpunt te willen meedelen over de vaststellingen van de door

verzoekende partij aangestelde gerechtsdeurwaarder in het eigen PV en het beweerde herstel. Op dezelfde datum stelt de verbalisant in essentie dat zijn vaststellingen correct waren, maar dat hij wat betreft de poel nog wil aannemen dat dit een waterput betreft.

6.

Op 21 februari 2023 legt de gewestelijke entiteit een geldboete op, waarvan verzoekende partij met een beveiligde zending van 26 februari 2023 in kennis wordt gesteld. Dat is de bestreden beslissing.

V. Onderzoek van het middel

Standpunt van de partijen

1.

Verzoekende partij voert de schending aan van:

- artikel 16.3.3 van het decreet van 5 april 1995 houdende de algemene bepalingen inzake milieubeleid (hierna: DABM)
- het zorgvuldigheids- en het motiveringsbeginsel als algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Ze stelt in essentie dat de verbalisant bij de opmaak van het PV onzorgvuldig tewerk ging en betwist de juistheid van het merendeel van zijn vaststellingen, op basis waarvan de bestreden beslissing is gesteund. In die optiek stelt ze feitelijk dat het merendeel van de milieumisdrijven die haar als overtreder worden toegerekend en waarvoor haar een bestuurlijke geldboete wordt opgelegd niet zijn bewezen en voert ze feitelijk de schending aan van artikel 16.4.25 DABM en van het algemeen rechtsbeginsel van het vermoeden van onschuld, in samenlezing met de volgens de bestreden beslissing geschonden artikelen van het Natuurdecreet, het Natuurbesluit en het Bosdecreet.

Wat betreft de ontbossing op perceel betwist ze dat ze de bosrand niet heeft gerealiseerd conform de voorwaarden van de kapmachtiging en heeft ingezaaid met gras en stelt ze dat er hiervan ook geen bewijs voorligt. Ze verwijt de verbalisant dat deze hiervan slechts één foto bijbrengt. Ze verwijt hem ook dat hij ten onrechte geen rekening houdt met de kapmachtiging, in uitvoering waarvan ze tot 31 maart 2021 de zuidelijke bosrand met 10 meter mocht inkorten in functie van de creatie van een bosrand met wisselende breedte, maar gemiddeld niet breder dan 10 meter, zodat ze op het ogenblik van de vaststellingen nog tijd had om deze bosrand uit te voeren conform de kapmachtiging. Ze betwist dat ze ter hoogte

van deze bosrand gras heeft ingezaaid in functie van de omvorming hiervan naar weiland en dat deze bosrand is gebruikt als graasland, en meent dat er hiervan geen bewijzen voorliggen. Ze wijst ter ondersteuning van haar beweringen naar het eigen PV, waaruit blijkt dat de gerechtsdeurwaarden op 11 januari 2023 heeft vastgesteld dat er geen runderen meer lopen in het bos en ook geen sporen zijn van vraat of vertrapping, en dat er effectief een bosrand aanwezig is van ongeveer 10 meter breed, die werd aangeplant met vooral bremstruiken en zichtbare natuurlijke verjonging vertoont, waarbij de aanpalende strook grasland verwildert en verruigt en niet wordt gemaaid. Ze betwist ook de berekening van de totale oppervlakte die beweerdelijk tot weiland zou zijn omgevormd. Ze stelt dat de gewestelijke entiteit in de bestreden beslissing ten onrechte steunt op het PV en geen rekening houdt met deze weerlegging van de vaststellingen van de verbalisant.

Wat betreft het dempen van de poel en de gracht op perceel betwist ze dat deze waterelementen zijn verdwenen omdat er aldaar nooit een poel en een gracht zijn geweest en er hiervan ook geen bewijs voorligt, zoals door de gewestelijke entiteit wat betreft de poel in de bestreden beslissing wordt bevestigd. Ze verwijt de verbalisant dat deze het betreffende perceel niet effectief bezocht en ter zake geen visuele vaststellingen deed en hiervan geen foto's bijbrengt, maar enkel een foto nam van de houtkant langs de rand van dit perceel. Ze meent dat uit de luchtfoto's niet blijkt dat er daar vroeger een poel en een gracht lagen, die nu zijn verdwenen. Ze wijst ter ondersteuning van haar bewering dat ze geen poel en geen gracht dempte naar haar eigen PV, waaruit blijkt dat er zich aldaar enkel een betonnen drinkwaterput bevindt en er geen gracht of greppel wordt vastgesteld. Ze merkt op dat dit perceel vroeger bestond uit twee percelen, waarvan de scheiding en de afsluiting lag ter hoogte van de beweerde gracht. Ze stelt dat de gewestelijke entiteit in de bestreden beslissing wat betreft het wijzigen van het reliëf en de waterhuishouding door het dempen van de gracht ten onrechte steunt op het PV en geen rekening houdt met deze weerlegging van de vaststellingen van de verbalisant.

Wat betreft het bewerken van de houtkanten met herbiciden op de percelen

betwist ze dat ze daar herbiciden heeft gebruikt en stelt ze dat er hiervan ook geen bewijs voorligt. Ze verwijt de verbalisant dat deze zich niet steunt op een staalname maar op een veronderstelling, en hiervan slechts enkele onduidelijke detailfoto's bijbrengt, waarop slechts enkele plantjes met dorre bladeren zichtbaar zijn en waarbij de grond en het gras onder deze planten nog groen zijn, terwijl het ook onduidelijk is welke vegetatie er daar aanwezig was. Ze verwijt de verbalisant ook dat hij de omvang van het milieumisdrijf en met name de lengte van de beweerdelijk met herbiciden bewerkte houtkanten berekent aan de hand van luchtfoto's. Ze betwist dat ze daar zelf herbiciden heeft gebruikt en stelt dat ze geen eigenaar

is van de percelen waarop het gebruik van herbiciden is vastgesteld, terwijl de eigenaar hiervan alleen een puntsgewijze besproeiing tegen Amerikaanse vogelkers heeft uitgevoerd, conform het bosbeheersplan. Ze merkt daarbij op dat het gebruik van herbicide nefast is voor de bijen die elk jaar in de bosrand worden uitgezet. Ze merkt op dat de vaststellingen van de verbalisant gebeurden midden in de zomer en dat dit de verdroogde grond verklaart. Ze wijst ter ondersteuning van haar bewering dat ze geen herbiciden heeft gebruikt naar haar eigen PV, waaruit blijkt dat de begroeiing van de betreffende houtkanten gezond is. Ze stelt dat de gewestelijke entiteit in de bestreden beslissing wat betreft het bewerken van de houtkanten met herbiciden ten onrechte steunt op het PV en geen rekening houdt met deze weerlegging van de vaststellingen van de verbalisant.

Wat betreft de beschadiging van de bomenrij met eiken op perceel betwist ze dat ze deze bomen heeft beschadigd en dat deze zwaar zijn opgesnoeid, en stelt ze dat er hiervan ook geen bewijs voorligt. Ze merkt op dat ze dit perceel enkel heeft bewerkt tot tegen de perceelgrens en dat de eiken zijn gesnoeid om het landbouwperceel terug te kunnen bereiken met landbouwvoertuigen, zonder de bomen te beschadigen. Ze wijst daarbij op haar recht overeenkomstig artikel 37 van het Veldwetboek om wortels die over de perceelgrens groeien te snoeien. Ze wijst ter ondersteuning van haar bewering dat de bomen niet zijn beschadigd naar haar eigen PV, waaruit blijkt dat de eiken er gezond uitzien en geen dode takken bevatten. In zoverre er in het PV wordt verwezen naar gerooide bomen, waarvan een foto wordt bijgebracht, merkt ze op dat deze bomen al meer dan 10 jaar geleden zijn gekapt doordat ze bij een storm deels omver waren gewaaid, zoals blijkt uit hun staat, zodat er ook geen sprake is van een illegale kapping. Ze stelt dat de gewestelijke entiteit in de bestreden beslissing wat betreft het beschadigen van de eiken ten onrechte steunt op het PV en geen rekening houdt met deze weerlegging van de vaststellingen van de verbalisant.

Beoordeling door het College

1.

De gewestelijke entiteit kan een alternatieve bestuurlijke geldboete opleggen voor gedragingen die strijdig zijn met de milieuvoorschriften in artikel 16.1.1, lid 1 DABM en die naargelang de keuze van de procureur des Konings ook strafrechtelijk kunnen worden bestraft overeenkomstig de artikelen 16.6.1, 16.6.2, 16.6.3, 16.6.3bis, 16.6.3ter, 16.6.3quater, 16.6.3quinquies, 16.6.3sexies en 16.6.3septies DABM (artikel 16.4.27, lid 2 DABM en 16.1.2, 2° DABM). De geschonden artikelen zijn dergelijke milieuvoorschriften (artikel 16.1.1, lid 1, 14° en 16° DABM). Elke opzettelijke of door gebrek aan voorzorg of voorzichtigheid gepleegde schending van de gehandhaafde regelgeving is in beginsel strafbaar (artikel 16.6.1, §1 DABM).

De geldboete kan enkel worden opgelegd aan de 'overtreder', hetzij degene die een milieumisdrijf pleegt of die opdracht geeft om handelingen te stellen die een milieumisdrijf uitmaken (artikel 16.4.25, lid 1 DABM). De kwalificatie van de feiten als een milieumisdrijf en de toerekenbaarheid hiervan aan verzoekende partij als overtreder vormt dus de grondslag voor de bevoegdheid van de gewestelijke entiteit om haar een geldboete op te leggen.

Een bestuurlijke geldboete is een punitieve sanctie, waarbij de bewijslast van het milieumisdrijf en de overtreder berust bij de gewestelijke entiteit. Het bewijs van de feiten en het daderschap kan met het oog op bestuurlijke beboeting, naar analogie met de bewijsvoering in strafzaken, in beginsel met alle middelen van recht worden geleverd. De principieel vrije bewijsvoering betekent dat dit bewijs onder meer kan worden geleverd door een geheel van samenhangende feitelijke vaststellingen, die éénsluitend eenzelfde persoon als pleger van een milieumisdrijf aanduiden. De beginselen van behoorlijk bestuur en in het bijzonder het zorgvuldigheidsbeginsel, en het vermoeden van onschuld zoals onder meer bepaald in artikel 6, lid 2 van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, omringen de bewijslevering met waarborgen op procedureel en inhoudelijk vlak.

2.

De gewestelijke entiteit overweegt in de bestreden beslissing onder de titel 'de toerekenbaarheid aan de overtreder' het volgende:

"4.1. De toerekenbaarheid aan de overtreder

Vermoedelijke overtreder is eigenaar van enkele bos- en weilandpercelen gelegen te

Op 17 juli 2020 deed de verbalisant verscheidene vaststellingen op deze percelen, kadastraal gekend als

Deze percelen zijn, uitgezonderd perceel perceel
en perceel dewelke volledig dan wel deels gelegen zijn in natuurgebied, gelegen in
landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Voor de percelen werd aan de vorige eigenaar op 19 april 2016 een
kapmachtiging met referte verleend, waarbij deze gemachtigd werd om voor
40% van de aanwezige naaldbomen een dunningskap uit te voeren.

De verbalisant stelde op het perceel vast dat van de hierop aanwezige bomenrij met grote
eiken, verschillende eiken zwaar gesnoeid waren. Grote delen van het wortelgestel waren
afgesneden, wat volgens de verbalisant tot afsterven van de takken/boom kan leiden. De
verbalisant stelde vast dat op een recente luchtfoto uit 2019 op het midden van het perceel een

gracht waarneembaar is die uitkomt op een poel. Noch de gracht, noch de poel waren terug te vinden op het perceel.

De verbalisant stelde op het perceel vast dat over een lengte van 40 meter een houtkant bewerkt was met herbicide.

Op het perceel stelde de verbalisant vast dat een houtkant aan de westzijde van het perceel over een lengte van 100 meter bewerkt was met herbicide. In de houtkant aan de zuidzijde liepen runderen dwars doorheen en vernielden ze deze door vraat en vertrapping.

Op het perceel bemerkte de verbalisant dat er sprake was van bosbegrazing, waarneembaar aan de hand van platgelopen vegetatie en uitwerpselen van runderen in het bos. Dit perceel is gelegen in habitatrichtlijngebied. De dunningskap werd op dit perceel conform de kapmachtiging uitgevoerd.

Voor het perceel waarvan de noordelijke helft gelegen is in habitatrichtlijngebied, werd in artikel 4, derde lid van voormelde kapmachtiging bepaald dat aan de zuidzijde van het perceel een strook van 10 meter gekapt mocht worden om zo een bosrand te krijgen met struiken. De bosrand diende volgens de kapmachtiging voor 31 maart 2021 te zijn geplant of natuurlijk verjongd. De verbalisant stelde echter vast dat er gras was ingezaaid en dat het perceel was omgevormd naar weiland.

Op het perceel hetgeen aan de zuidzijde grenst aan het bosperceel, was een houtkant aan westelijke en zuidelijke zijde van in totaal bij benadering 318 meter met herbicide bewerkt. De boskant, gelegen in VEN, was eveneens met herbicide behandeld. Tevens was een prikkeldraad van ongeveer 238 meter in het bos geplaatst, die zo het weiland uitbreidde.

Op de percelen die aan de zuidzijde tegen het VEN-gebied grenzen, stond de prikkeldraad enkele meters in het bos. De prikkeldraad was bij benadering over deze percelen heen 360 meter lang. De runderen grazen in het bos, waardoor er geen kruiden struiklaag meer aanwezig was. Op deze percelen waren verschillende bomen gekapt. De boomstammen van de eiken lagen nog ter plaatse.

4.1.1. Inzake de rechten van verdediging

Vermoedelijke overtreder stelt in zijn schriftelijk verweer dat de vaststellingen door de verbalisant heel eenzijdig werden gedaan en deze ofwel niet correct zijn ofwel in ernst werden overdreven. De vermoedelijke overtreder was niet aanwezig toen de verbalisant de controles van de betreffende percelen uitvoerde en de kwetsieuze vaststellingen deed. Vermoedelijke overtreder hekelt het gebrek aan communicatie vanwege de verbalisant. De vermoedelijke overtreder werd nooit verhoord en er kwam geen enkele reactie op zijn schrijven. Na de gedane vaststellingen werd er

geen aanmaning geformuleerd maar werd direct overgegaan tot het opleggen van een bestuurlijke maatregel. Bovendien zijn niet alle vaststellingen correct en werd de ernst van bepaalde vaststellingen overdreven.

Geen enkele bepaling opgenomen in Afdeling IV. van het DABM " *Voorkoming en vaststelling van milieu-inbreuken en milieumisdrijven*" vereist dat de vaststellingen van de verbalisant in aanwezigheid van de overtreder dienen te gebeuren. De begroting van de omvang/ernst van de feiten wordt in volgende paragrafen beoordeeld. Hoewel vermoedelijke overtreder niet werd verhoord, verstuurde het Agentschap voor Natuur en Bos hem wel een aangetekend schrijven van 16 oktober 2020, waarin hem werd meegedeeld dat men de intentie had om een bestuurlijke maatregel op te leggen en waarbij hem de gelegenheid werd gegeven om zijn reactie tegen uiterlijk 31 oktober 2020 schriftelijk over te maken, hetgeen vermoedelijke overtreder maakte vervolgens per mail van 29 oktober 2020 deed. Ook werd een kopie van het aanvankelijk proces-verbaal conform artikel 16.5.10 van het DABM aan vermoedelijke overtreder verzonden per aangetekend schrijven met ontvangstbewijs van 10 december 2020, zodat eveneens aan deze verplichtingen werd voldaan.

Bovendien beschikt vermoedelijke overtreder ook in het kader van de bestuurlijke beboetingsprocedure over de mogelijkheid om nuttig voor zijn eigen standpunt op te komen. Deze mogelijkheid is deels gecodificeerd in de artikelen 16.4.36, § 1v van het DABM en in artikel 76, § 3 van het Milieuhandhavingsbesluit. Het lijdt niet de minste twijfel dat de vermoedelijke overtreder nuttig voor zijn eigen standpunt is kunnen opkomen. Vermoedelijke overtreder heeft zich in zijn schriftelijke verweernota van 20 januari 2023 en tijdens de hoorzitting van 23 januari 2023 kunnen verweren inzake de ten laste gelegde feiten.

Tot slot is evenmin vereist dat een bestuurlijke maatregel dient voorafgegaan te worden van een aanmaningsschrijven. Conform artikel 16.4.5 van het Milieuhandhavingsbesluit kunnen bestuurlijke maatregelen na de vaststelling van een milieu-inbreuk of milieumisdrijf worden opgelegd, hetgeen in casu het geval was.

Gelet op voorgaande elementen kan er geen schending van de rechten van verdediging weerhouden worden in hoofde van vermoedelijke overtreder.

4.1.2. Inzake de bosbegrazing en prikkeldraad in bos

Artikel 4, 15° van het Bosdecreet definieert ontbossen als "iedere handeling waardoor een bos geheel of gedeeltelijk verdwijnt en aan de grond een andere bestemming of gebruik wordt gegeven."

Conform artikel 90bis van het Bosdecreet is een ontbossing verboden tenzij mits het bekomen van een omgevingsvergunning of een individueel door de Vlaamse regering toegestane ontheffing.

Conform artikel 96 van het Bosdecreet is het ingrijpend wijzigen en beschadigen van de bodem, strooisel, kruid- of boomlaag verboden, behoudens machtiging van ANB of in de gevallen en onder de voorwaarden voorzien in een goedgekeurd beheerplan.

Door het houden van dieren in bos werd de bodem, strooisel, kruid- en boomlaag beschadigd. Het plaatsen van prikkeldraad in bos voor het houden van dieren is eveneens verboden. Met deze handelingen schond vermoedelijke overtreders artikel 90bis, artikel 96 en artikel 97, § 2, 7° en 9° van het Bosdecreet.

Conform artikel 81 van het Bosdecreet is het niet naleven van de kapmachtiging verboden.

Conform artikel 4, lid 4 van deze kapmachtiging moet het inheems loofhout in de struiklaag en in de kruidlaag van het bos zo goed mogelijk bewaard blijven.

Inzake de het niet naleven van de voorwaarde tot herbebossing van de bosrand opgenomen in de kapmachtiging stelt vermoedelijke overtreder dat het fotomateriaal dat als bijlage bij het proces-verbaal werd gevoegd en de gedane vaststellingen moet staven, beperkt is en geen enkele aanduiding van plaats e.d. bevat. Het is niet volledig duidelijk waar de foto's allemaal werden genomen. In het proces-verbaal staat nergens vermeld waar de bosrand effectief begint. Vermoedelijke overtreder betwist dat grasland gezaaid is.

Aangezien binnen de veertien dagen na datum van afsluiting van het aanvankelijk proces-verbaal kopie van dit proces-verbaal werd overgemaakt aan de vermoedelijke overtreder, hebben de zintuiglijke waarnemingen van de verbalisant, waaronder de visuele vaststelling van het feit dat op het perceel gras werd ingezaaid en dat dit perceel was omgevormd naar grasland, overeenkomstig artikel 16.3.25 DABM bewijswaarde tot tegendeel. Deze bijzondere bewijswaarde geldt tot wanneer een beslissend bewijs van de onjuistheid van de materiële vaststellingen wordt voortgebracht. Een loutere ontkenning van of twijfel betreffende de vastgestelde feiten is niet voldoende. Bovendien worden de vaststellingen gestaafd aan de hand van verschillende duidelijke foto's ter plaatse op perceel genomen.

Op de foto's op pagina 6 van bijlage 4 bij het proces-verbaal, en dan voornamelijk de tweede/onderste detailfoto van de bodem, is duidelijk waarneembaar dat er op het ogenblik van de vaststellingen sprake is van ingezaaid gras. Het is ook geen spontane opkomst van gras nu dit opkomend gras zich in eenzelfde groeifase bevindt, hetgeen niet het geval zou zijn bij een 'spontane opkomst'. In plaats van de heraanplanting van het bos werd het perceel in weiland omgezet. De voorwaarden van de kapmachtiging voor heraanplant voor de creatie van een bosrand werden geschonden.

Bovendien geeft de verbalisant, door middel van een meettool, de schendingen en hun exacte afstanden weer op acht luchtfoto's in bijlage 3 bij het proces-verbaal. In een fotoreportage in bijlage 4 bij het proces-verbaal, worden de vaststellingen vervolgens duidelijk geïllustreerd. In het verweerschrift is geen enkel element te vinden die deze vaststellingen en de bijbehorende foto's ter dege in twijfel trekken.

Derhalve is sprake van een schending van artikel 81 van het Bosdecreet. Aangezien er sprake is van omvorming van de bestemming van bos naar grasland (ontbossing) kunnen deze feiten tevens gekwalificeerd worden als een schending van artikel 90bis van het Bosdecreet.

4.1.4. Inzake het gebruik van herbicide in de boskant, gelegen in VEN

Conform artikel 25, § 3, 2°, 1) van het Natuurdecreet is het gebruik van pesticiden in VEN verboden, behoudens ontheffing.

De verbalisant stelde vast dat de bosrand op het perceel 316E, gelegen in VEN, behandeld was met herbicide. Deze vaststellingen worden gestaafd aan de hand van twee foto's opgenomen op pagina 7 van bijlage 4 van het aanvankelijk proces-verbaal. Derhalve is sprake van een schending van artikel 25, § 3, 2°, 1) van het Natuurdecreet.

4.1.5. Inzake het wijzigen van het reliëf / vernietigen van de poel en gracht zonder vergunning

Conform artikel 13, § 4, 1° en artikel 13, § 5 van het Natuurdecreet wordt het wijzigen van de vegetatie of het (geheel of gedeeltelijk) wijzigen van kleine landschapselementen of de vegetatie

ervan gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, voor zover de Vlaamse Regering die wijzigingen niet verbiedt, afhankelijk gemaakt van het verkrijgen van een vergunning.

Conform artikel 8, § 1, 3° van het Natuurbesluit wordt het wijzigen van het reliëf, met inbegrip van nivellering van het microreliëf, gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, beschouwd als een vergunningsplichtige vegetatiewijziging.

Conform artikel 8, § 2, 3° van het Natuurbesluit wordt het uitgraven, verbreden, rechte trekken, dichten van stilstaande waters, poelen of waterlopen, gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, beschouwd als een vergunningsplichtige wijziging van een klein landschapselement of de vegetatie ervan.

Inzake de veedrinkput op perceel die verbalisant als poel beschouwt, werpt vermoedelijke overtreder op dat dit geen poel, maar een betonnen drinkput voor dieren is, waarvan de betonnen buizen van drie meter diepte nog steeds aanwezig zijn. De grond rondom deze put is vertrappt door dieren, zodat bij regenval het water in een grote plas rond de drinkput blijft staan, hetgeen een bron van ziekten en parasieten voor zijn koeien zou vormen. Op geen enkele kaart, gewestplan, stafkaarten, of situeringskaart van noch op een recente fotokaart van de Vlaamse Landmaatschappij zou een poel te vinden zijn.

De verbalisant bracht volgens vermoedelijke overtreder tevens geen bewijs bij van een effectieve terreincontrole op het perceel er werd zelfs geen foto gemaakt waarop het perceel in kwestie zichtbaar is. Er werd voor zowel de poel als de gracht enkel voortgegaan op basis van een luchtfoto.

Aangezien vermoedelijke overtreder verschillende vaststellingen betwist en bovendien stappen heeft genomen om schendingen te regulariseren, heeft hij een gerechtsdeurwaarder aangesteld om hiervan een vaststelling te laten opstellen. Op 11 januari 2023 ging gerechtsdeurwaarder ter plaatse. Van zijn vaststellingen maakte hij op 17 januari 2023 een proces-verbaal van vaststelling op. De gerechtsdeurwaarder stelde inzake de poel vast dat er tot op heden een betonnen put op de weide aanwezig is van 3 tot 4 meter diep. Vermoedelijke overtreder voegt ter staving een foto toe aan het schriftelijk verweer.

Conform artikel 2, 6° van het Natuurdecreet zijn ' *kleine landschapselementen* ' lijn- of puntvormige elementen, met inbegrip van de bijhorende vegetaties waarvan het uitzicht, de structuur of de aard al dan niet resultaat zijn van menselijk handelen, en die deel uitmaken van de natuur zoals: bermen, bomen, bronnen, dijken, graften, houtkanten, hagen, holle wegen, hoogstamboomgaarden, perceelrandbegroeiingen, sloten, struwelen, poelen, veedrinkputten en waterlopen.

Hieruit volgt dat niet enkel poelen, maar ook veedrinkputten -hetgeen stilstaande waters zijn- kleine landschapselementen kunnen vormen overeenkomstig artikel 2, 6° van het Natuurdecreet. Het is hierbij niet relevant of de poel dan wel veedrinkput het resultaat is van menselijk handelen. Echter dient het element in kwestie wel deel uit te maken van de natuur. Uit de door vermoedelijke overtreder bij het verweerschrift gevoegde foto blijkt dat er op deze locatie een betonnen put aanwezig is zodat onvoldoende duidelijk is of deze voorwaarde is vervuld. Een vertrappelde ondergrond volstaat tevens niet voor de definitie als 'poel'. Gelet op het feit dat in punitieve aangelegenheden in het voordeel van de overtreder moet worden geïnterpreteerd, is het kennelijk redelijk om te oordelen dat onvoldoende vaststaat dat sprake is van een poel als klein landschapselement conform artikel 2, 6° van het Natuurdecreet.

Inzake de gracht argumenteert vermoedelijke overtreder dat de verbalisant nooit enige bewijs van het bestaan ervan heeft bijgebracht. De vermeende gracht betreft volgens vermoedelijke overtreder de vroegere scheiding van twee percelen, waar er regelmatig water zou blijven staan. Via www.geopunt.be kan volgens vermoedelijke overtreder worden aangetoond dat het kwestieus perceel wel degelijk als twee landbouwpercelen werd aangegeven en dat de scheiding van de percelen liep over de vermeende gracht.

De gewestelijke entiteit stelt vast dat de gracht dan wel vroegere perceelsgrens op verschillende luchtfoto's teruggaand tot de periode 2000-2003, raadpleegbaar via www.geopunt.be, zichtbaar is als een langwerpige depressie, greppel of gracht in het perceel. Vermoedelijke overtreder erkent zelf dat hier regelmatig water in blijft staan, hetgeen wijst op een reliëfverschil. Dit niveauverschil is op de luchtfoto van winter 2021, raadpleegbaar via www.geopunt.be niet meer visueel waarneembaar. Uit artikel 8, § 1, 3° van het Natuurbesluit volgt dat het wijzigen van het reliëf, met inbegrip van nivellering van het microreliëf, gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, beschouwd wordt als een vergunningsplichtige vegetatiewijziging. Minstens is voor wat betreft de gracht derhalve sprake van een schending van artikel 8, § 1, 3° van het Natuurbesluit.

Deze feiten staan derhalve vast.

De vermoedelijke overtreder werpt op dat de vaststelling van de verbalisant ertoe geleid heeft dat de vermoedelijke overtreder niet meer aan alle randvoorwaarden voldeed waardoor hem 1.700 euro aan inkomenssteun werd ingehouden.

Een inkorting van de inkomenssteun houdt, naast de oplegging van een bestuurlijke geldboete, echter geen dubbele bestraffing van dezelfde feiten in. Een bestuurlijke geldboete heeft immers een punitief karakter daar waar een vermindering van de inkomenssteun geen repressief karakter heeft en niet als een straf kan worden beschouwd. Voor zover de inkorting op de inkomenssteun eveneens het vernietigen van de vermeende poel in rekening bracht, staat het vermoedelijke overtreder vrij om het departement Landbouw en Visserij in te lichten dat de gewestelijke entiteit

dit aspect niet als schending weerhoudt, opdat de inkorting wat dit aspect betreft ongedaan gemaakt kan worden. Dit betreft echter geen bevoegdheid van de gewestelijke entiteit, maar een exclusieve bevoegdheid van het departement Landbouw en Visserij.

4.1.6. Inzake het met mechanische middelen beschadigen van de bomenrij en het met chemische middelen beschadigen van de houtkant

Conform artikel 8, § 1, 2° van het Natuurbesluit wordt het met mechanische of chemische middelen vernietigen, beschadigen of doen afsterven van een vegetatie, gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, beschouwd als een vergunningsplichtige vegetatiewijziging, tenzij wanneer deze activiteiten plaatsvinden op percelen met cultuurgewassen.

Conform artikel 8, § 2, 1° van het Natuurbesluit wordt het rooien of verwijderen en het beschadigen van houtachtige beplantingen op weg-, waterweg of spoorwegbermen of op het talud van holle wegen, van houtachtige beplantingen langs waterlopen, dijken of taluds, van heggen, hagen, houtkanten, houtwallen, bomenrijen en hoogstamboomgaarden, gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, beschouwd als een vergunningsplichtige wijziging van een klein landschapselement of de vegetatie ervan.

Conform artikel 8, § 2, 2° van het Natuurbesluit wordt het wijzigen van de vegetatie horende bij kleine landschapselementen, met inbegrip van het afbranden en het vernietigen, beschadigen of doen afsterven van de vegetatie met mechanische of chemische middelen van perceelrandbegroeiingen en sloten, gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, beschouwd wordt als een vergunningsplichtige wijziging van een klein landschapselement of de vegetatie ervan.

Vermoedelijke overtreder werpt inzake de houtkant op dat er geen herbiciden werden gebruikt, dat men slechts één enkele plant zou zien die wat bruine bladeren heeft en een klein stukje landschapselement, dat onduidelijk is waar de foto genomen is, en dat het hoofdzakelijk de westkant van de percelen betreft, waar de vegetatie onder twee rijen eikenbomen staat en derhalve weinig licht krijgt. De westzijde van het perceel is volgens vermoedelijke overtreder bovendien geen houtkant maar een laan met eikenbomen, die niet bewerkt zijn met herbiciden. De jonge planten staan nog tussen de grote eiken. Wat betreft perceel meent vermoedelijke overtreder dat de eerste foto uit het proces-verbaal, met daarop afgebeeld een verdorde houtkant, zijns inziens niet genomen is op dit perceel, gezien de middeldreef met eikenbomen niet te zien zou zijn op deze foto. De schade aan deze plant zou zijn inziens het gevolg zijn van overdreven droogte van de afgelopen zomer. Er is over een lengte van 400 meter een elektrische draad gespannen juist naast de kleine landschapselementen, wat volgens vermoedelijke overtreder eveneens verbranding kan teweegbrengen.

Inzake de bomenrij verwijst vermoedelijke overtreder naar artikel 37 van het Veldwetboek, dat bepaalt dat degene op wiens erf wortels doorschieten, ze aldaar zelf mag weghakken. Hij betwist dat de eiken zwaar zijn opgesnoeid, er werd een snoei uitgevoerd zodat het perceel aan de rand terug bereikbaar zou zijn met landbouwvoertuigen, gelet op de overhangende takken. Dit zou een snoei betreffen die de vorige eigenaar van het perceel jarenlang nagelaten zou hebben uit te voeren. Ook wat de eiken betreft werpt vermoedelijke overtreder op dat het het jaar van de vaststellingen uitzonderlijk droog zodat deze bruine bladeren en bladval kregen. De bomen die gesnoeid zijn, bleven mooi groen en hadden minder bladvorming. De bomenrij is niet vernield, hetgeen hij tracht te staven aan de hand van een foto, waarop nog bladeren zichtbaar zouden zijn. Er werd enkel gesnoeid en grondbewerking tot op een diepte van 20 centimeter uitgevoerd. De vorige eigenaar had al jaren geen onderhoud uitgevoerd aan de lanen en dreven, zodat het achterstallig snoeiwerk betrof.

Vermoedelijke overtreder verwijst tot slot naar de vaststellingen van de gerechtsdeurwaarder van 17 januari 2023 dat de vegetatie in de houtkant en de eiken op heden gezond zijn.

Uit de foto's op pagina 3, 4, 7 en 8 in bijlage 4 van het proces-verbaal blijkt dat de vegetatie van de houtkant zeer plaatselijk is aangetast en verdord, in tegenstelling tot het gras en het gebladerte van de bomen in de nabije omgeving ervan, die mooi groen bleven, en in tegenstelling tot de vegetatie in het VEN-gebied dat onaantast bleef. Een loutere aantasting door de hitte is derhalve niet aannemelijk. Het feit dat de houtkant onder bomen staat en daardoor weinig licht zou krijgen, zou bovendien net kunnen betekenen dat de houtkant door schaduw beschermd is tegen het zonlicht, zodat dit argument evenmin hout snijdt. Het argument dat een elektrische draad de oorzaak van de verdorring van de bladeren van de houtkant zou kunnen zijn, is niet realistisch, gezien dit dan weer zou leiden tot een zeer plaatselijke verdorring van het gebladerte van de plant ter hoogte van de draad, hetgeen evenmin het geval is. De conclusie van verbalisant dat de verdorring van de houtkant veroorzaakt werd door herbiciden is, in tegenstelling tot de bewering van vermoedelijke overtreder, wel aannemelijk, nu enkel verdorring van de behandelde vegetatie wijst op lokaal gebruik van herbiciden.

Als opmerking hierop in het verslag van de hoorzitting geeft de raadsman van vermoedelijke overtreder aan dat *"indien de houtkanten met herbicide zouden zijn bewerkt ook het ondergelegen gras schade zou vertonen, hetgeen overduidelijk niet het geval is. Bovendien is op de percelen waarop de verbalisant meent dat er herbiciden zouden zijn gebruikt, ook de voormelde wortelsnoei uitgevoerd De wortels zaten tot net onder het maaiveld en namen al het water af van de bestaande houtkant. Als er jonge scheuten, bv lijsterbes, in de houtkant staan tussen de wortelmat die niet gesnoeid is, hebben deze minder vocht en sterven af (of vroeg in het jaar bladeren verliezen om vocht te sparen. Dit betreft een natuurlijk fenomeen."*

Echter kan het gegeven dat het gras niet mee verdroogd is er op wijzen dat in de houtkant een dicotyle-herbicide werd gebruikt om de kruidvegetatie te verwijderen. Lijsterbes is bijvoorbeeld een tweezaadlobbige plant. Gras betreft een eenzaadlobbige plant dat door dergelijk herbicide niet aangetast wordt. Dit argument geldt derhalve niet als tegenbewijs voor de vaststelling dat herbicide in de houtkant werd gebruikt. Evenmin wordt aangetoond dat de houtkant door de aanwezigheid van bomen onvoldoende vocht kreeg.

Uit de foto's van de verbalisant blijkt bovendien niet dat het slechts over een kleine zone zou gaan. Op de bovenste foto op pagina 3 van bijlage 4 van het proces-verbaal is een volledige strook houtkant zichtbaar waarvan de bladeren verdord zijn. Bovendien dienen de foto's van de verbalisant ter illustratie als ondersteuning van zijn materiële vaststellingen zoals opgenomen in het proces-verbaal. Vermoedelijke overtreder toont niet aan dat de afmetingen van de met herbicide behandelde houtkant niet correct zijn, zodat dit de bijzondere bewijswaarde van deze vaststellingen in het proces-verbaal onverlet laat.

De foto waarmee vermoedelijke overtreder tracht aan te tonen dat de westzijde van het perceel 316L geen houtkant bevat is onduidelijk nu hierop merkkelijk een langere bomenrij te zien is dan zoals blijkt uit de luchtfoto's, beschikbaar op Geopunt. Derhalve is onduidelijk of de foto van vermoedelijke overtreder de westzijde van perceel weergeeft. Ook wat dit element betreft laat dit derhalve de bijzondere bewijswaarde van het proces-verbaal onverlet.

Wat perceel betreft is de dreef met eikenbomen overigens wel te zien op de bovenste foto van pagina 4 van bijlage 4 van het proces-verbaal.

In tegenstelling tot hetgeen vermoedelijke overtreder oppert, is niet vereist dat de bomenrij is vernield opdat sprake is van een schending van de natuurregeling. Artikel 8, § 2, 1° van het Natuurbesluit bepaalt immers dat ook het beschadigen van bomenrijen, gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, een vergunningsplichtige wijziging betreft. Deze vergunning was niet voorhanden. De foto's in het proces-verbaal spreken voor zich. Hieruit blijkt inderdaad dat grote delen van het wortelgestel waren afgesneden en de bomenrij beschadigd was. Van een loutere onschuldige snoei was geen sprake. Ook op een diepte van slechts enkele tientallen centimeters kan het wortelgestel aangetast worden, nu de groundbewerking op korte afstand van de stam gebeurde.

Ook laten de bepalingen van het Veldwetboek de verplichtingen opgenomen in de natuurregeling onverlet.

Tot slot belet het gegeven dat inmiddels de vegetatie zich hersteld heeft niet dat de feiten vaststaan en toerekenbaar zijn aan vermoedelijke overtreder. Dit vormt wel een gegeven dat de ernst van de feiten beperkt.

Het staat derhalve vast dat vegetatie, waaronder een houtkant en een bomenrij, met mechanische en chemische middelen werd beschadigd.

Bovenvermelde feiten zijn een schending van:

- Natuurdecreet: artikel 13, §4, 1°; artikel 13, §5; artikel 25, §3, 2°, 1°);
- Bosdecreet: artikel 81; artikel 96; artikel 97, § 2, 7° en 9°;
- Natuurbesluit: artikel 8, §1, 2° en 3°; artikel 8, §2, 1° en 2°;

Deze feiten vallen daarmee onder de definitie van een milieumisdrijf als bedoeld in artikel 16.1.2, 2° DABM. Ze zijn strafbaar gesteld in hoofdstuk VI van titel XVI van het DABM en op grond van artikel 16.4.27 kan een bestuurlijke geldboete opgelegd worden.

Het milieumisdrijf staat vast in hoofde van overtreder.

De overtreder werpt op dat hij inmiddels een omheining rond het bos heeft gemaakt en niet de intentie had om het bos te schaden. Men dacht dat de dieren enkel aan de bosrand gingen liggen ter verkoeling van de aanhoudende warmte, het bos was immers zeer dichtbegroeid met netels.

Voor zover de overtreder met dit argument dwaling inroept, wordt benadrukt dat dwaling enkel aanvaard wordt als schulduitsluitingsgrond als deze onoverwinnelijk is en betrekking heeft op één van de bestanddelen van het misdrijf. Onoverwinnelijk betekent dat er in de houding of de handelswijze van degene die het milieumisdrijf heeft gepleegd geen enkele fout te bespeuren valt, kortom als deze gehandeld heeft zoals ieder redelijk of voorzichtig persoon zou handelen die zich in dezelfde omstandigheden bevindt. Het feit dat de overtreder het bos niet afbakende voor het vee en louter veronderstelde dat ze het bos niet zouden betreden, getuigt van een onzorgvuldige houding. Indien er op de weide onvoldoende schaduwplekken voor het vee aanwezig waren, kon de overtreder - na het bekomen van de eventuele vereiste omgevingsvergunning - schuilconstructies zoals een schuilhok op de weide plaatsen.

Gelet op voorgaande elementen kan er geen dwaling weerhouden worden in hoofde van de overtreder.”

3.

Verzoekende partij toont in het licht van de stukken van het administratief dossier en de procedurestukken niet aan dat het oordeel van de gewestelijke entiteit, dat de vastgestelde feiten, met uitzondering van de wederrechtelijke werken aan de poel, moeten worden beschouwd als milieumisdrijven die haar kunnen worden toegerekend, foutief dan wel kennelijk onredelijk is en dat er ter zake (minstens) gereede twijfel bestaat. Ze beperkt zich

feitelijk tot het tegenspreken van de vaststellingen in het PV, die nochtans bijzondere bewijswaarde hebben en die niet worden weerlegd.

Een proces-verbaal heeft in beginsel bewijswaarde tot het tegendeel is bewezen, waarbij deze bijzondere bewijswaarde vervalst als er daarvan niet binnen een termijn van veertien dagen na afsluiting van het proces-verbaal een kopie wordt overgemaakt aan de vermoedelijke overtreder, in zoverre deze is bekend (artikel 16.3.25, lid 1 DABM - in dezelfde zin artikel 16.5.10 DABM). Uit het PV blijkt dat dit is afgesloten op 10 december 2020 en op dezelfde datum met een aangetekende brief met ontvangstbewijs is verstuurd aan verzoekende partij. Deze betwist klaarblijkelijk niet dat ze het PV tijdig in goede orde heeft ontvangen, en betwist op zich ook niet dat dit bewijswaarde heeft tot het tegendeel is bewezen. De bijzondere bewijswaarde geldt enkel wat betreft de materiële vaststellingen die de verbalisant doet en niet voor de feitelijke of juridische gevolgtrekkingen die hij daaruit afleidt. Deze bewijswaarde kan enkel ongedaan worden gemaakt als er een beslissend bewijs van onjuistheid hiervan wordt voorgelegd, zodat een loutere ontkenning van of twijfel over deze vaststellingen niet volstaat.

De gewestelijke entiteit steunt haar oordeel over het bestaan van de milieumisdrijven en de toerekenbaarheid hiervan aan verzoekende partij op de met foto's onderbouwde vaststellingen van de verbalisant in het PV. Verzoekende partij stelt in essentie dat het merendeel van deze vaststellingen onzorgvuldig is gebeurd dan wel onjuist is, zodat de bestreden beslissing ten onrechte daarop is gesteund. Hoewel ze dit niet expliciet aanvoert, betwist ze daarmee feitelijk de bewijskracht van het PV. Ze slaagt er echter niet in om redelijkerwijze afdoende aan te tonen dat de verschillende materiële vaststellingen van de verbalisant onjuist zijn en geen bijzondere bewijswaarde hebben. De veelvuldige verwijzing naar haar eigen PV kan hieraan niet verhelpen, te meer de vaststellingen van de door haar aangestelde gerechtsdeurwaarder pas gebeurden op 11 januari 2023, terwijl de vaststellingen van de verbalisant dateren van respectievelijk 22 juni 2020 en 17 juli 2020 en er ondertussen ook bestuurlijke maatregelen zijn opgelegd.

Zoals blijkt uit het administratief dossier en het verzoekschrift, herhaalt verzoekende partij in voorliggende procedure in hoofddorde de argumentatie die ze tijdens de bestuurlijke boeteprocedure aanvoerde in haar schriftelijk verweer en in het kader van de hoorzitting. Hoewel de gewestelijke entiteit deze argumentatie concreet bij haar gemotiveerde beoordeling heeft betrokken, laat verzoekende partij na om de overwegingen daarover in de bestreden beslissing concreet bij haar kritiek te betrekken. Ze toont dan ook niet aan de hand van concrete en pertinente argumenten aan dat de beoordeling hierover door de gewestelijke

entiteit foutief of kennelijk onredelijk is, en dat deze de haar toegekende appreciatiebevoegdheid niet naar behoren heeft uitgeoefend.

4.

Wat betreft 'de bosbegrazing en prikkeldraad in bos' toont verzoekende partij niet aan dat het oordeel van de gewestelijke entiteit, dat deze feiten een milieumisdrijf zijn dat haar kan worden toegerekend, foutief of kennelijk onredelijk is. Ze voert geen ernstige betwisting over de materiële vaststellingen daarover in het PV, die dus niet worden weerlegd. Ze uit ook geen kritiek op de overwegingen hierover in de bestreden beslissing.

5.

Wat betreft 'de schending van de voorwaarden van de kapmachtiging' toont verzoekende partij niet aan dat het oordeel van de gewestelijke entiteit, dat dit feit een milieumisdrijf is dat haar kan worden toegerekend, foutief of kennelijk onredelijk is. Ze betwist tevergeefs de materiële vaststellingen daarover in het PV omdat deze, zoals ook gesteld in de bestreden beslissing, bijzondere bewijswaarde hebben, die door verzoekende partij redelijkerwijze niet wordt weerlegd. Haar opmerking dat de foto's hiervan in het PV geen voldoende bewijs vormen gaat voorbij aan de vaststelling dat deze foto's slechts dienen om de materiële vaststellingen van de verbalisant te illustreren en te ondersteunen.

Ze verwijst ook tevergeefs naar de kapmachtiging van 19 april 2016 en in het bijzonder naar het feit dat deze gold tot 31 maart 2021, zodat de betreffende bosrand op het ogenblik van de vaststellingen door de verbalisant nog niet (volledig) moest zijn gerealiseerd. Uit deze kapmachtiging blijkt dat er aldaar mocht worden overgegaan tot het kappen van alle bomen, in functie van de creatie van een bosrand met wisselende breedte, maar gemiddeld niet breder dan 10 meter, waarbij het inheems loofhout in de struik- en kruidlaag zo goed mogelijk moest worden bewaard en waarbij de open gekapte bosrand verplicht moest worden herbebest door natuurlijke verjonging, al dan niet aangevuld door aanplanting van inheemse struiken. Verzoekende partij slaagt er zoals gesteld niet in om de visuele vaststelling van de verbalisant, dat er ter hoogte van deze bosrand gras was ingezaaid en dit perceeldeel was omgevormd naar grasland, te weerleggen en beperkt zich tot het louter tegenspreken hiervan. Ze maakt hierbij abstractie van de pertinentie overweging in de bestreden beslissing dat op de foto hiervan bij het PV duidelijk waarneembaar is dat er sprake is van ingezaaid gras en niet van spontane opkomst van gras omdat het opkomend gras zich in eenzelfde groeifase bevindt. Het kan redelijkerwijze niet ernstig worden betwist dat het inzaaien van de bosrand met gras, waaruit impliciet blijkt dat zowel de bomen als de kruid- en struiklaag van de bosrand zijn

verwijderd, kennelijk in strijd is met de kapmachtiging en met name haaks staat op de verplichte, al dan niet spontane, herbebossing van deze bosrand met inheemse struiken.

Hieraan wordt geen afbreuk gedaan door het feit dat de termijn waarbinnen de door de kapmachtiging beoogde bosrand moest worden gerealiseerd op het ogenblik van de vaststellingen door de verbalisant nog niet was verstreken, te meer omdat geenszins blijkt dat deze bosrand na het wederrechtelijk inzaaien van de gekapte bosoppervlakte met gras alsnog vrijwillig zou worden gerealiseerd. Hieraan wordt ook geen afbreuk gedaan door de vaststellingen van de door verzoekende partij aangestelde gerechtsdeurwaarder in het eigen PV, waarnaar verzoekende partij verwijst. Deze vaststellingen dateren zoals gezegd van bijna 2,5 jaar na de vaststellingen van de verbalisant en van na de termijn waarbinnen verzoekende partij in beginsel moest voldoen aan de in dit kader opgelegde bestuurlijke maatregelen. Bovendien blijkt daaruit zelfs niet dat de bosrand ondertussen wel is gerealiseerd conform de kapmachtiging. Dit wordt bevestigd door de foto uit het eigen PV in het verzoekschrift, waarop er ter hoogte van de bosrand ook nog een brede strook verruigd grasland zichtbaar is, in plaats van een aanplant van inheemse struiken over de volledige breedte van de bosrand. Tenslotte wordt hieraan ook geen afbreuk gedaan door de verwijzing door verzoekende partij naar een niet nader verduidelijkt bosbeheerplan, te meer omdat niet blijkt dat de percelen waarop de vaststellingen gebeurden daaronder ressorteren en de handelingen van verzoekende partij hiermee conform zijn. Wat betreft de kritiek van verzoekende partij op de berekening van de oppervlakte bos die is omgevormd naar weiland wordt nog opgemerkt dat ze voorbijgaat aan het gegeven dat deze niet enkel betrekking heeft op de betreffende bosrand, maar ook op de bosranden waarin er door het verplaatsen van prikkeldraad runderen konden lopen en grazen, ongeacht de vaststelling dat deze kritiek betrekking heeft op de (niet nader betwiste) ernst van de feiten en niet zozeer op het bestaan en de toerekenbaarheid van het milieumisdrijf.

6.

Wat betreft 'het wijzigen van het reliëf / vernietigen van de poel en gracht zonder vergunning' toont verzoekende partij niet aan dat het oordeel van de gewestelijke entiteit, dat het nivelleren van het perceel ter hoogte van de vroegere gracht of depressie een milieumisdrijf is dat haar kan worden toegerekend, foutief of kennelijk onredelijk is.

In zoverre verzoekende partij in haar verzoekschrift aanvoert dat ze geen wederrechtelijke werken uitvoerde aan de als poel beschouwde veedrinkput, wordt opgemerkt dat dit milieumisdrijf haar door de gewestelijke entiteit, op basis van de voorliggende stukken, ook niet wordt toegerekend en er met name in haar voordeel wordt geoordeeld dat het onvoldoende vaststaat dat er aldaar sprake is van een poel als klein landschapselement.

Wat betreft het dempen van de gracht stelt verzoekende partij tevergeefs dat de verbalisant dit niet effectief controleerde en hiervan geen foto's maakte, en dat hij ten onrechte voortgaat op een luchtfoto, zonder dat hij aldaar ooit een gracht of een greppel vaststelde, zodat er hiervan geen bewijs voorligt. Zoals gesteld kan het bewijs van de feiten en het daderschap met het oog op bestuurlijke beboeting in beginsel worden geleverd met alle middelen van recht, waaronder een geheel van samenhangende feitelijke vaststellingen, die éénsluitend eenzelfde persoon als pleger van een milieumisdrijf aanduiden. De gewestelijke entiteit oordeelt in de bestreden beslissing, in navolging van de verbalisant, dat er aldaar op verschillende luchtfoto's op Geopunt (die door iedereen kunnen worden geraadpleegd), teruggaand tot de periode 2000-2003, een langwerpige depressie, greppel of gracht zichtbaar is, waarin regelmatig water staat, terwijl dit niveauverschil op de luchtfoto van de winter 2021 niet langer visueel waarneembaar is. Ze leidt daaruit af dat het reliëf, dan wel het microreliëf, van het perceel in landschappelijk waardevol agrarisch gebied aldaar is genivelleerd, terwijl er hiervoor geen vergunning voorligt. Verzoekende partij maakt bij haar kritiek abstractie van deze luchtfoto's, waarop duidelijk een depressie, greppel of gracht met water staat afgebeeld, en voert hierover op zich geen betwisting. De gebeurlijke vaststelling dat de laagte op deze foto's is gesitueerd ter hoogte van de vroegere grens tussen twee landbouwpercelen is daarbij niet relevant.

De kritiek van verzoekende partij dat de verbalisant in het kader van zijn vaststellingen geen depressie, greppel of gracht vaststelde en geen foto's nam van de plaatselijke toestand is niet van aard om het bestaan van het milieumisdrijf te weerleggen. Een verbalisant die aan de hand van een luchtfoto vaststelt dat een depressie, greppel of gracht is gedempt kan bezwaarlijk worden verweten dat hij ter zake geen effectieve terreincontrole deed en/of foto's nam van de actuele toestand omdat er op dat ogenblik in veel gevallen op het terrein niets meer kan worden waargenomen, te meer als dit ondertussen wordt gebruikt als akker. Op die manier zou een verbalisant nooit vaststellingen kunnen doen als het betreffende milieumisdrijf zich al heeft voltrokken. In die optiek verwijst verzoekende partij ook tevergeefs naar de vaststellingen en foto's in het eigen PV van de door haar aangestelde gerechtsdeurwaarder.

7.

Wat betreft 'het gebruik van herbicide in de boskant, gelegen in VEN' en 'het met chemische middelen beschadigen van de houtkant' toont verzoekende partij niet aan dat het oordeel van de gewestelijke entiteit, dat deze feiten milieumisdrijven zijn die haar kunnen worden toegerekend, foutief of kennelijk onredelijk is. Ze betwist (opnieuw) tevergeefs de materiële vaststellingen daarover in het PV omdat deze, zoals ook gesteld in de bestreden beslissing,

bijzondere bewijswaarde hebben, die door verzoekende partij redelijkerwijze niet wordt weerlegd. Haar opmerking dat de foto's hiervan geen voldoende bewijs vormen gaat (opnieuw) voorbij aan de vaststelling dat deze foto's slechts dienen om de materiële vaststellingen van de verbalisant te illustreren en te ondersteunen. In de mate dat het herbicidegebruik moet worden beschouwd als een gevolgtrekking door de verbalisant van zijn visuele vaststellingen in het PV van plaatselijk verdorde planten, en in die optiek geen materiële vaststelling met bijzondere bewijswaarde betreft, heeft het PV nog altijd de waarde van een inlichting of een begin van bewijs, terwijl het bewijs van de feiten en het daderschap met het oog op bestuurlijke beboeting zoals gesteld in beginsel kan worden geleverd met alle middelen van recht. Verzoekende partij maakt ook niet redelijkerwijze aannemelijk dat uit het geheel van de samenhangende feitelijke vaststellingen van de verbalisant niet zonder enige twijfel blijkt dat ze herbiciden heeft gebruikt op de betreffende percelen.

Verzoekende partij maakt (opnieuw) abstractie van de pertinente overwegingen hierover in de bestreden beslissing, waarmee haar bewering dat ze geen herbiciden heeft gebruikt en de door haar geopperde mogelijke verklaringen voor de door de verbalisant aangetroffen verkleurde planten, waaronder verdroging, wortelsnoei en/of elektrische bedrading, gemotiveerd worden weerlegd. De gewestelijke entiteit wijst daarbij met name onder meer op de vaststelling dat uit enkele foto's blijkt dat de vegetatie van de houtkant zeer plaatselijk is aangetast en verdord, in tegenstelling tot het gras en het gebladerte van de bomen in de nabije omgeving. Ze wijst ook op de vaststelling dat een loutere aantasting door de hitte niet aannemelijk is, terwijl dit argument bovendien wordt tegengesproken door het argument dat de houtkant onder bomen staat en daardoor weinig licht krijgt omdat dit net betekent dat de houtkant door schaduw is beschermd tegen het zonlicht. Ze wijst voorts op de vaststelling dat het argument dat een elektrische draad aan de oorzaak van de verdorring van de bladeren van de houtkant ligt onrealistisch is omdat dit hoogstens aanleiding zou kunnen geven tot een zeer plaatselijke verdorring ter hoogte van de draad. Ze wijst tenslotte op de vaststelling dat het gegeven dat het gras niet mee is verdroogd er op wijst dat er in de houtkant een dicotyle-herbicide werd gebruikt om de kruidvegetatie te verwijderen, waardoor het gras als éénzaadlobbige plant niet wordt aangetast. Verzoekende partij betreft deze pertinente overwegingen niet bij haar kritiek en beperkt zich tot het ontkennen van het vastgestelde herbicidegebruik.

In zoverre verzoekende partij in haar verzoekschrift voor het eerst aanvoert dat ze geen eigenaar is van alle percelen waarop het herbicidegebruik door de verbalisant is vastgesteld, wordt opgemerkt dat dit gebeurlijk gegeven, dat ze niet aannemelijk maakt, alleszins niet betekent dat dit milieumisdrijf haar niet kan worden toegerekend omdat ze niet betwist dat ze

gebruiker of pachter is van deze percelen. Zoals gesteld kan een bestuurlijke geldboete enkel worden opgelegd aan degene die het milieumisdrijf pleegt of daartoe opdracht geeft, zodat het voor de betreffende milieumisdrijven niet noodzakelijk is vereist dat verzoekende partij eigenaar is van de bos- en landbouwpercelen die ze exploiteert. Bovendien komt dit argument vreemd voor in het licht van haar overige argumentatie hierover tijdens de bestuurlijke boeteprocedure en in voorliggende procedure, waarbij ze in functie van de betwisting van het herbicidegebruik in hoofddorde allerhande redenen aanvoert als verklaring voor de verdorde planten.

In de mate dat er wel sprake zou zijn van herbicidegebruik, maar dit zou kaderen in de bestrijding van Amerikaanse vogelkers met puntsgewijze besproeiing overeenkomstig het bosbeheersplan, laat verzoekende partij na om dit bosbeheersplan en de daarin opgenomen maatregelen voor te leggen. Het blijkt bovendien niet dat deze plantensoort voorkomt op de percelen waarop de vaststellingen door de verbalisant gebeurden, terwijl aan verzoekende partij wordt verweten dat ze pesticiden gebruikte in het VEN dan wel een houtkant als klein landschapselement beschadigde, ongeacht de vegetatie die daarmee werd geviseerd. Op de foto's van de verbalisant bij het PV staat overigens onder meer duidelijk een lijsterbes met dode bladeren en dus geen Amerikaanse vogelkers.

Verzoekende partij wijst tenslotte tevergeefs op de vaststelling van de door haar aangestelde gerechtsdeurwaarder in het eigen PV, dat de vegetatie aldaar gezond is, omdat dit gelet op het tijdsverloop niet betekent dat er geen herbiciden zijn gebruikt, te meer omdat de lokaal behandelde planten mogelijks al afgestorven en verteerd zijn of zich hebben hersteld.

8.

Wat betreft 'het met mechanische middelen beschadigen van de bomenrij' toont verzoekende partij niet aan dat het oordeel van de gewestelijke entiteit, dat dit feit een milieumisdrijf is dat haar kan worden toegerekend, foutief of kennelijk onredelijk is. Ze betwist (opnieuw) tevergeefs de materiële vaststellingen daarover in het PV omdat deze, zoals ook gesteld in de bestreden beslissing, bijzondere bewijswaarde hebben, die door verzoekende partij redelijkerwijze niet wordt weerlegd.

Verzoekende partij stelt tevergeefs dat ze de eiken niet heeft beschadigd, maar enkel de over de rand van haar akker hangende takken en uitstekende wortels van deze bomen heeft gesnoeid, waarbij de bomen of hun takken door deze handelingen niet zijn afgestorven, zoals wordt bevestigd door de vaststellingen van de door haar aangestelde gerechtsdeurwaarder in het eigen PV.

Zoals blijkt uit de bestreden beslissing en door verzoekende partij op zich niet wordt betwist, volstaat het voor de schending van de betrokken milieuvoorschriften dat een bomenrij in landschappelijk waardevol agrarisch gebied wordt beschadigd zonder vergunning voor de wijziging van kleine landschapselementen of de vegetatie ervan, zodat de bomenrij niet noodzakelijk moet zijn vernield. Verzoekende partij maakt redelijkerwijze niet aannemelijk dat er enkel sprake was van normale onderhouds- of snoeiwerken aan de bomen. Zoals blijkt uit de duidelijke vaststellingen en foto's van de verbalisant in het PV, heeft verzoekende partij met een graafmachine grote delen van het wortelgestel van de bomen afgesneden, in functie van het maximale gebruik van haar aanpalende akker tot bijna tegen de bomen. Verzoekende partij voert daarbij geen betwisting over de opmerking in de bestreden beslissing dat het wortelgestel ook op een diepte van slechts enkele tientallen centimeters kan worden aangetast, terwijl de groundbewerking op korte afstand van de stam gebeurde en er op de foto hiervan overal blootliggende wortels waarneembaar zijn.

Verzoekende partij verwijst hierbij tevergeefs naar artikel 37 van het Veldwetboek, op basis waarvan ze wortels die op haar erf doorschieten mag wegsnoeien, omdat niet blijkt op basis van welke bepaling er daarbij abstractie mag worden gemaakt van de verplichtingen uit hoofde van het Natuurdecreet en het Natuurbesluit.

Het middel wordt verworpen.

VI. Beslissing

1. Het beroep wordt verworpen.
2. De kosten van het beroep, begroot op 100 euro rolrecht, zijn ten laste van verzoekende partij.

Dit arrest is uitgesproken op 18 januari 2024 door de voorzitter van het Handhavingscollege.

De griffier,

De voorzitter van de eerste kamer,